Jordreform i Naffentorp År 1781

Tegskiftet

Tegskifte var den skiftesform som tidigare tillämpades i stora delar av Europa och i Sverige (i Sverige fram till Storskiftesreformen 1749). Tegskiftet innebar att varje gård i en by tilldelades var sin del i byns gärden. Varje gårds andel i byn kunde vara olika stor. Skiftet gjorde att alla gårdar fick så stor andel av byns mark som deras andel berättigade dem till. Skiftet hade som grundprincip att ingen gård skulle gynnas mer än andra men det är en vanlig missuppfattning att detta skulle innebära total rättvisa mellan en bys gårdar. Skiftesformen fungerade relativt bra under tidig tid men vartefter befolkningen ökade och gårdarna runt om i landet skiftades mer och mer mellan gårdsbarnen, ofta i många generationer, blev tegskiftet med tiden mycket opraktiskt. Ett annat problem var den stora arbetsmängd som krävdes för att förflytta sig och sina redskap mellan varje teg.

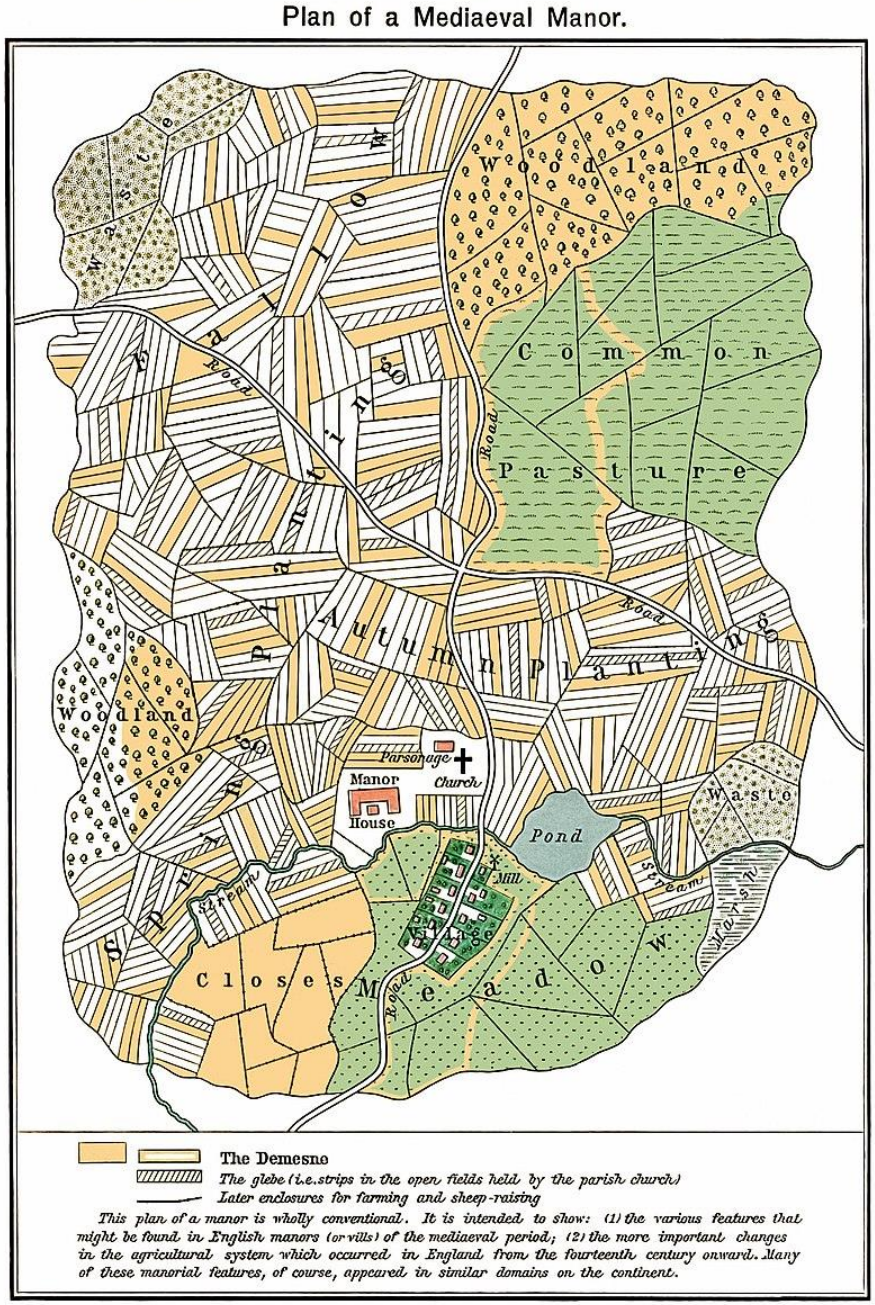

Storskiftet 1749

Ända sedan forntiden och medeltiden låg böndernas stugor – mest för det gemensamma försvarets skull – hopgyttrade till byar. Ursprungligen hade endast själva hustomten varit enskild egendom och all den övriga jorden byns gemensamma tillhörighet. Men under medeltiden fördelades åkerjorden på gårdarna så att var och en fick sin andel i all sorts jord, både bättre och sämre. Skog och betesmark ingick inte i delningen utan brukades gemensamt. Egendomarna bestod nu av en mängd kringspridda tegar, vars antal ökades så snart ett stycke utmark odlades upp. Då skulle nämligen varje gård ha sin åkerteg i det nya gärdet. Genom arvskiften blev alla dessa jordbitar ytterligare styckade. Exempelvis bestod ägorna i Hyllieby vid Limhamn i Skåne av 2 508 tegar som var fördelade mellan 33 bönder. Systemet ledde till en rad problem. Mycket tid spilldes på att föra dragare och redskap från jordlapp till jordlapp, ofta långt från gården. Transporterna av skörden blev orimligt långa, och bönderna blev starkt beroende av sina grannar, särskilt i skördetid. Skörden måste göras samtidigt av alla jordägare, då man inte kunde köra in grödan över grannens omejade åker. Och en särskild väg till varje teg kunde man inte ha. Men detta hade till följd att flitiga bönder ständigt hindrades av de lata, och så kom hela byns jordbruk på efterkälken.
1749 infördes ett stadgande om reformen i lantmäteristadgan och 1757 utfärdades en förordning om hur det skulle gå till. Storskifte krävde att alla markägare var överens om att skifte skulle ske. 1762 uppsattes ett mål på högst fyra skiften åker och fyra skiften äng per gård. Dessa mål uppnåddes ytterst sällan vid ägoskiften. Från 1783 gavs även bönder rätt att begära att få sina ägor utbrutna ur den övriga byns utan övriga bönders medgivande.

För att skynda på processen beslöts om enskifte 1807 och laga skifte 1827. I Storfurstendömet Finland genomfördes en storskiftesreglering till största del på 1870-talet, men även så sent som under 1900-talets första årtionde. Enskiftet var en jordreform som genomfördes i Skåne från slutet av 1700-talet och under 1800-talets första decennier. Under skiftet slogs tegar samman så att varje bonde fick ett fåtal sammanhängande åkrar. Det följde på storskiftet och var betydligt mera radikalt. Det kom i sin tur att följas av laga skifte från 1827, då de önskade resultaten inte hade uppnåtts.

Enskiftet ledde till att gamla byar upplöstes och byggnaderna flyttades ut på de nya ägorna. Vid tvister om vilka som skulle flytta ut ur byn var det enligt förordningen den som ägde de bästa byggnaderna som fick stanna kvar. De utflyttande fick i stället understöd till nybyggnader både från de andra byamännens och från statens sida inom vissa gränser.

Bolskifte är en typ av indelning av produktiv jord efter så kallat boltal. Bolskifte förekom på Själland, Falster, Jylland och i Skåne. Bolskiftet trängdes dock tidigt undan i Danmark och fanns i slutet av 1600- och början av 1700-talet endast kvar i Skåne. Bolskiftet förekommer tidigast i Skåne och nämns i Skånelagen. Även i Knut den heliges donationsbrev 1085 till Lunds domkyrka nämns hur donationen omfattar ett visst antal "bol". Jordens indelning i bol är av mycket gammalt ursprung och var en föregångare till det senare, under medeltiden tillämpade solskiftet. Det finns anledning anta att bolskiftet kan härstamma från allra äldsta tid, det vill säga från när jordbruk blev ett sätt att livnära sig och då byar bildades. Detta ägde rum under tidig järnålder.

Byn utgjorde grunden för bondens tillvaro. Dess jord var indelad i bol. Bolet har haft olika storlek i olika byar. Det har antagits att det ursprungligen varit en enhetlig beteckning för en viss jordrymd. Gårdarna låg samlade kring bygatan, och var och en innefattade en toft, motsvarande nutida tomt. Toftens storlek berodde på gårdens boltal i byn. Gårdens hus var belägna på toften. Där fanns även en kålhage och ibland en åkerlott.

Byns odlade jord var uppdelad i vångar, i vilka varje gård hade sin del. Vid fördelning av åkerjorden utgick man från boltalet. Åkerjordens uppdelning på olika vångar innebar att bönderna måste hjälpas åt vid brukningen. De samlades i grannstämma (bystämma). Helt utanför detta gemensamma jorddelningssystem låg de så kallade ornum.

Fjärdingsbol kallades fjärdedelen av ett bol.

Tid för en jordreform i Bunkeflo och Wintrie år 1781

Kartan visar tomter och man vet exakt vem som äger vad

Ännu mer intressant för min släkt flyttade från St. Herrestad (Ystad) till Naffentorp och har senare varit boende inom kartans område Naffentorp. Familjen Jönsson (Farmor Ester föddes I Stora Herrestad 1899)

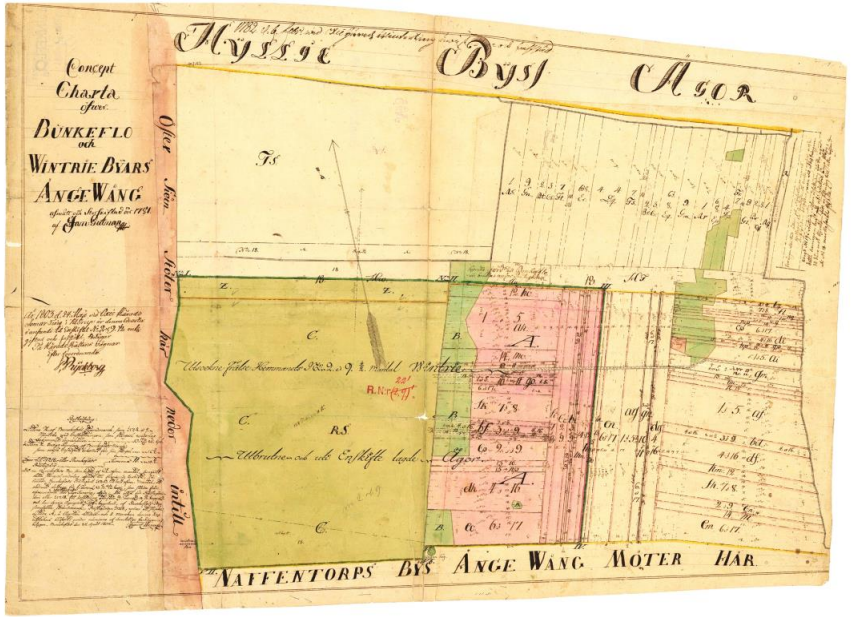

Tid för en jordreform i Bunkeflo och Wintrie år 1781

Kartan visar tomter och man vet exakt vem som äger vad

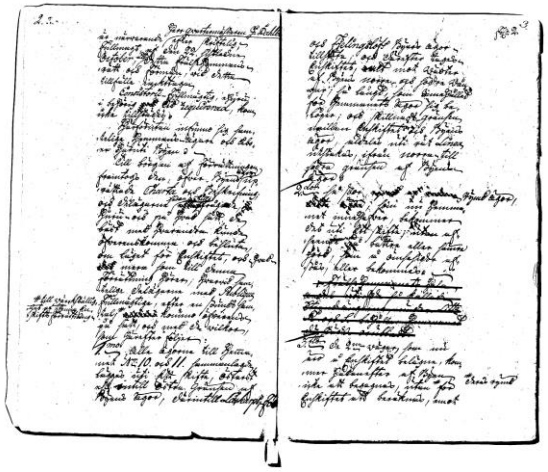

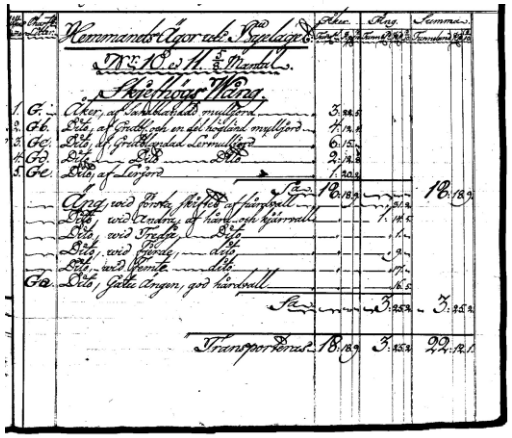

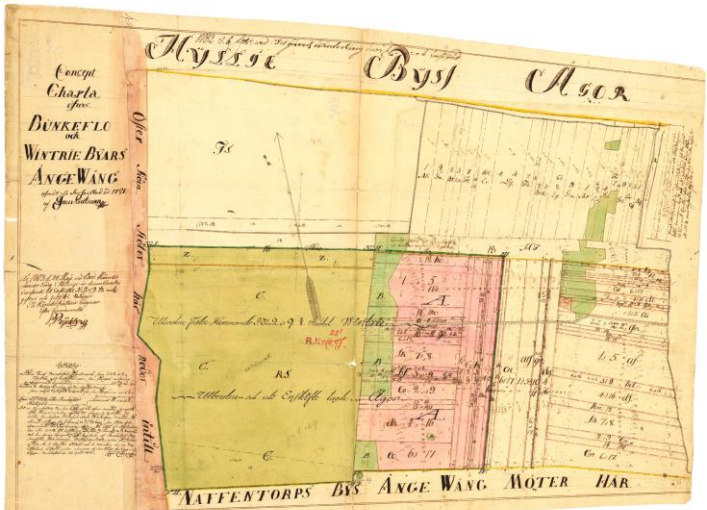

Ännu mer intressant för min släkt flyttade från St. Herrestad (Ystad) till Naffentorp och har senare varit boende inom kartans område Naffentorp. Familjen Jönsson (Farmor Ester föddes I Stora Herrestad 1899)

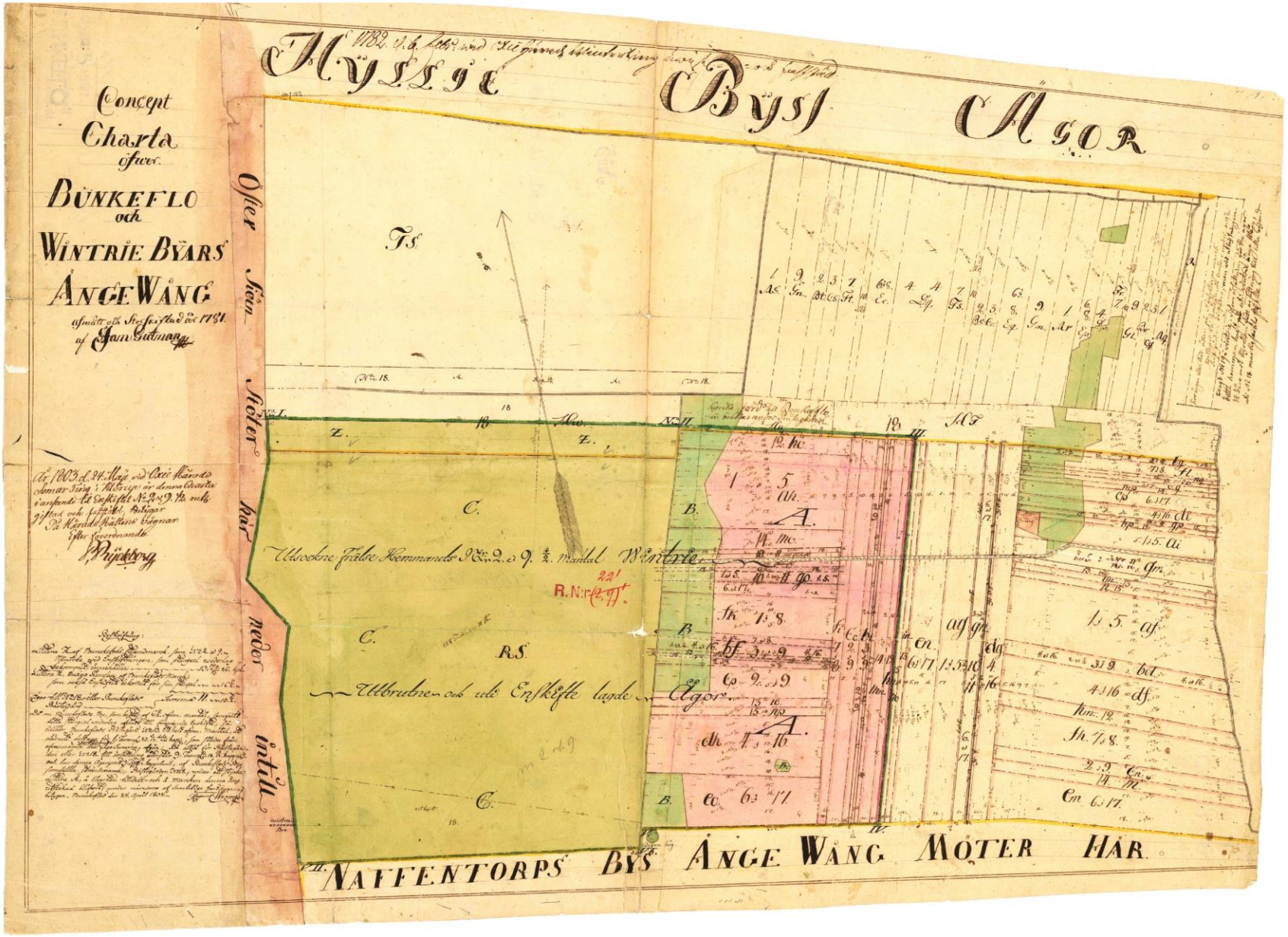
Concept
Charta
öfver
BÜNKEFLO
och
WINTRIE BYARS
ÅNGE WÅNG
Öster
Sten
Sicker
hus
neder
intill
Ystad
Byss
Ågor
Ängar
Ängs
Ängs Mark
Ängs Mark
Ängs Mark

Protokoll upprättades med planer på skiften av ägande av marker och vem som var ägare

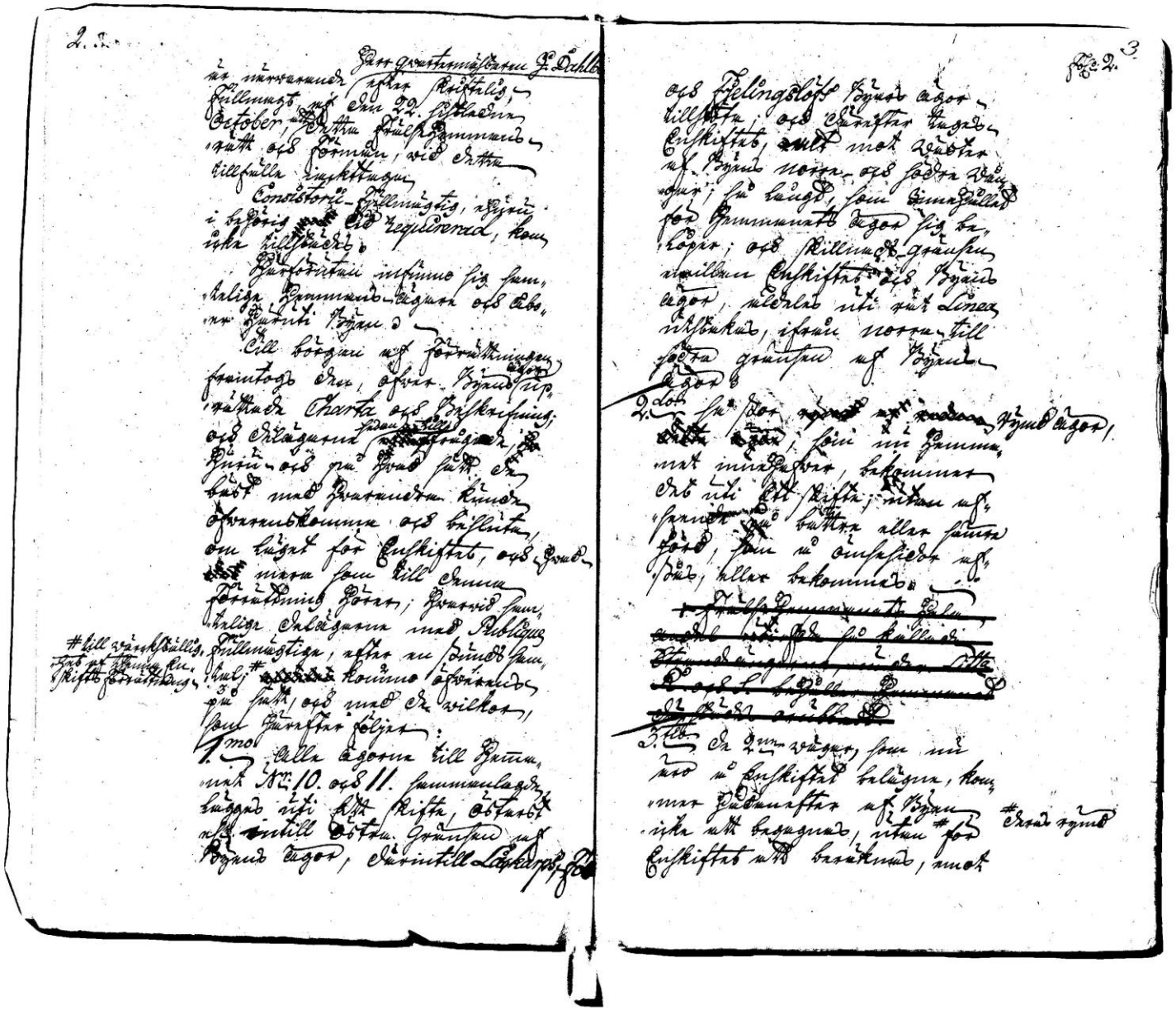

Vem var ägare och vem bodde just på den ägan? Man visste detta. Skatter skulle betalas och man visste skatteunderlag. Mantal var en beskattning av ett normalt jordbruk som kunde försörja ett visst antal boende. Halvt Mantal då var gården mindre.

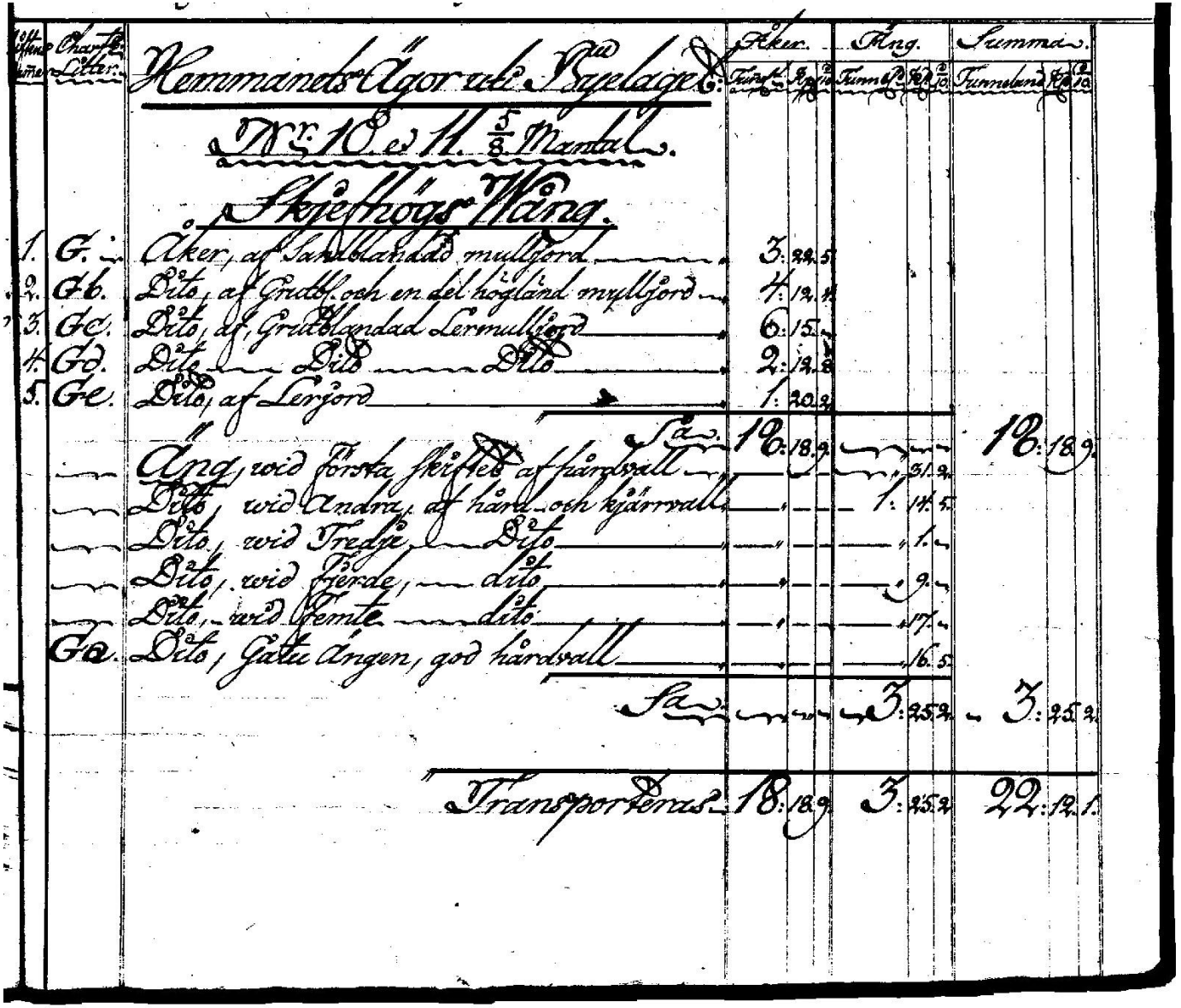

Hemmanets Ägor uti Nygelage G:

Nr: 10 & 11. 5/8 Mantal.

Skjeftögs Wång.

			Åker.	Äng.	Summa.
			Tunnl.	Tunnl.	Tunnland
1.	G:	Åker, af Sandblandad mullgord	3: 22. 5		
2.	Gb.	Ditto, af Grubb och en del hogland mullgord	4: 12. 1		
3.	Gc.	Ditto, af Grubblandad Lermullgord	6: 15.		
4.	Gd.	Ditto Ditto Ditto	2: 19. 8		
5.	Ge.	Ditto, af Lerjord	1: 20. 9		
		Sa.	18: 18. 9		18: 18. 9
	Äng	wid första skiftet af hårdvall		31. 9	
	Ditto	wid andra, af hård och kjärrvall		1: 14. 5	
	Ditto	wid Tredje Ditto		1.	
	Ditto	wid Fjerde, ditto		9.	
	Ditto	wid Femte ditto		17.	
Ga.	Ditto	Gatte Ängen, god hårdvall		16. 5	
		Sa.		3: 25. 9	3: 25. 9
		Transporteras	18: 18. 9	3: 25. 9	22: 12. 1

Jordreform I Naffentorp och Vintrie

Tid för en jordreform i Bunkeflo och Wintrie år 1781

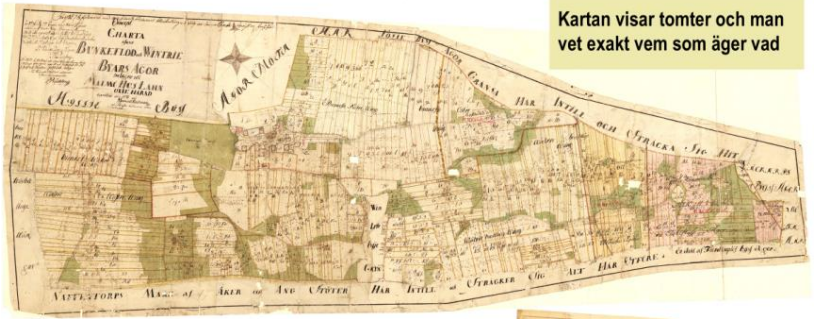

Kartan visar tomter och man vet exakt vem som äger vad

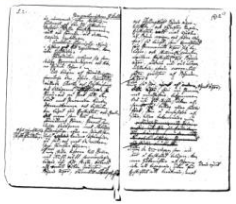

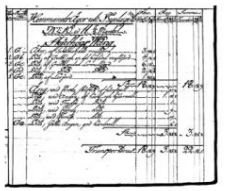

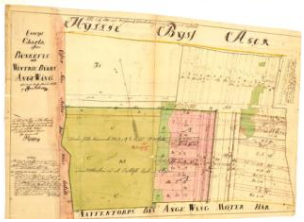

Ännu mer intressant för min släkt flyttade från St. Herrestad (Ystad) till Naffentorp och har senare varit boende inom kartans område Naffentorp. Familjen Jönsson (Farmor Ester föddes I Stora Herrestad 1899)

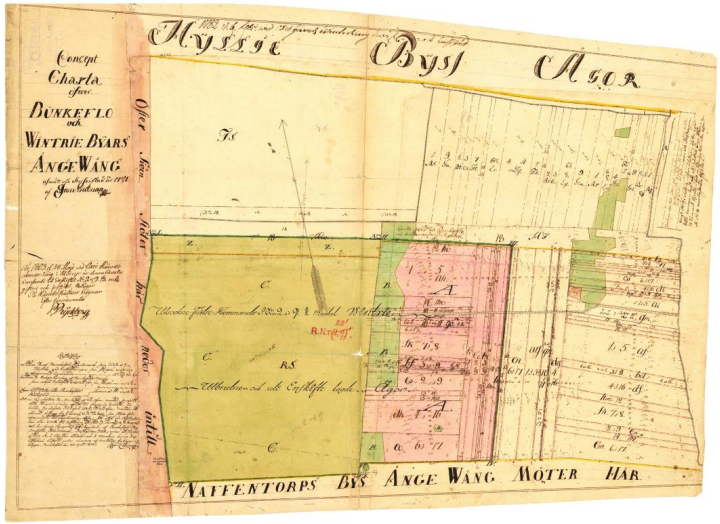

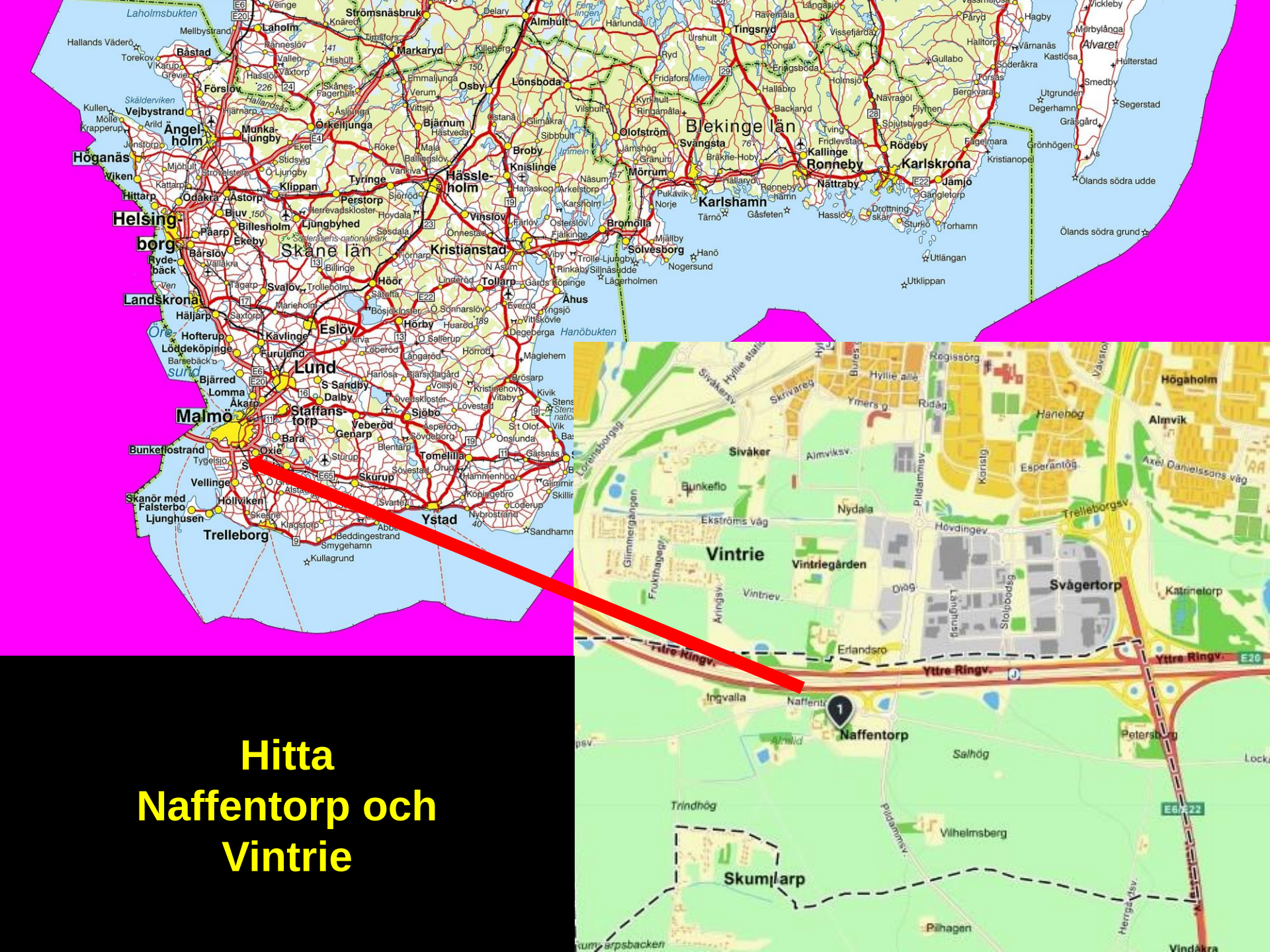
Blekinge län
Skåne län
Malmö
Lund
Helsingborg
Landskrona
Trelleborg
Ystad
Kristianstad
Karlskrona
Karlshamn
Ronneby
Kallinge
Sölvesborg
Bromölla
Hässleholm
Osby
Lönsboda
Tingsryd
Almhult
Markaryd
Växjö
Alvaret
Öland
Vintrie
Vintriegården
Svågertorp
Naffentorp
Nydala
Sivåker
Bunkeflo
Erlandsro
Ingvalla
Salhög
Trindhög
Vilhelmsberg
Skumlarp
Pilhagen
Yttre Ringv.
Trelleborgsv.
Hanenög
Högaholm
Almvik
Axel Danielssons väg
Esperantogr.
Katrinelorp
Petersborg
Ekströms väg
Hövdingev.
Vintriev.
Almviksv.
Ridäg
Ymers g.
Regissörg.
Hyllie allé
Hyllie station
Skrivareg.
Sjökrogen
Bunkeflostrand
Skanör med Falsterbo
Ljunghusen
Hollviken
Vellinge
Staffanstorp
Veberöd
Genarp
Dalby
Sjöbo
Tomelilla
Hörby
Eslöv
Höör
Tollarp
Åhus
Kristianstad
Bromölla
Olofström
Ronneby
Karlskrona
Karlshamn
Sölvesborg
Jämjö
Rödeby
Nättraby
Mörrum
Svängsta
Broby
Knislinge
Osby
Lönsboda
Tingsryd
Almhult
Markaryd
Växjö
Alvaret
Öland
Ölands södra udde
Ölands södra grund
Utklippan
Utlängan
Torhamn
Sturkö
Hasslö
Drottningskär
Gåsfeten
Tärnö
Hanö
Nogersund
Sölvesborg
Mjällby
Bromölla
Lagerholmen
Sillnäsudde
Rinkaby
Trolle-Ljungby
Viby
Fjälkinge
Osterslöv
Farlöv
Vinslöv
Onnestad
Sösdala
Hovdala
Hörnarp
Söderåsens nationalpark
Ljungbyhed
Herrevadskloster
Perstorp
Klippan
Tyringe
Vanneberga
Vanneslöv
Röke
Mala
Ballingslöv
Immeln
Hässleholm
Hanaskog
Arkelstorp
Näsum
Karlshamn
Pukavik
Norje
Jämshög
Granum
Bräkne-Hoby
Hallaryd
Ronneby Hamn
Fridlevstad
Tving
Spjutsbygd
Flymen
Backaryd
Kyrkhult
Ringamåla
Vilshult
Glimåkra
Sibbhult
Ostanå
Bjärnum
Hästveda
Verum
Emmaljunga
Killeberg
Ryd
Fridafors
Ljungaverk
Ramkvilla
Ingelstad
Ljungby
Munka-Ljungby
Örkelljunga
Åsljunga
Vittsjö
Skånes Fagerhult
Hallandsås
Skälderviken
Vejbystrand
Ängelholm
Förslöv
Båstad
Torekov
Grevie
Hasslöv
Växtorp
Vallen
Hishult
Ranneslöv
Timsfors
Knäred
Strömsnäsbruk
Laholm
Mellbystrand
Hallands Väderö
Laholmsbukten
Veinge
Delary
Härlunda
Almhult
Ravemåla
Långasjö
Vissefjärda
Konga
Urshult
Tingsryd
Påryd
Halltorp
Hagby
Vickleby
Mörbylånga
Kastlösa
Värnanäs
Gullabo
Eringsboda
Holmsjö
Hallabro
Backaryd
Navragöl
Bergkvara
Torsås
Söderåkra
Hulterstad
Smedby
Segerstad
Utgrunden
Degerhamn
Gräsgård
Grönhögen
Kristianopel
Fagelmara
Rödeby
Karlskrona
Jämjö
Gangletorp
Sturkö
Torhamn
Ölands södra udde
Ölands södra grund
Utklippan
Utlängan

Ännu mer intressant för min släkt flyttade från St. Herrestad (Ystad) till Naffentorp och har senare varit boende inom kartans område Naffentorp. Familjen Jönsson (Farmor Ester föddes I Stora Herrestad 1899)

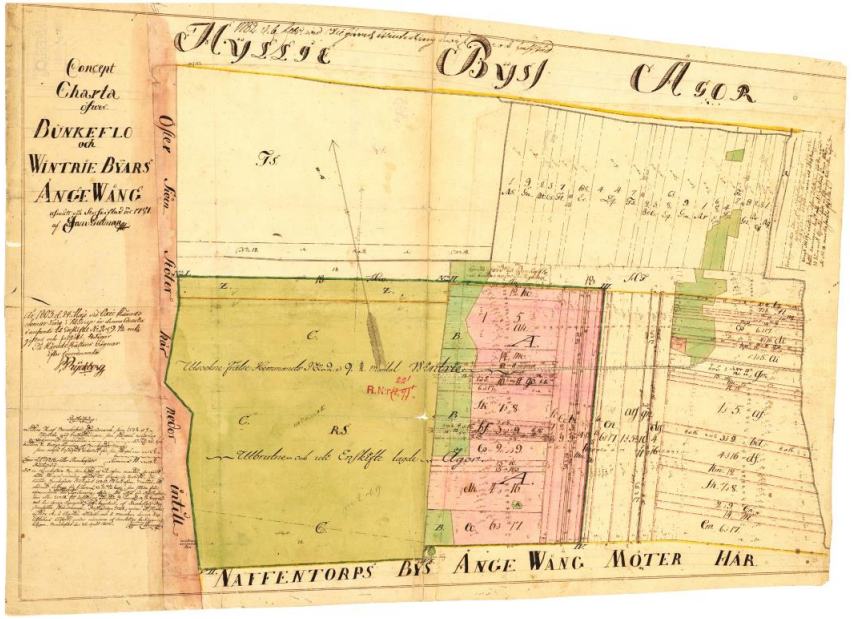

År 1781

År 2024

Tid för en jordreform i Bunkeflo och Wintrie år 1781

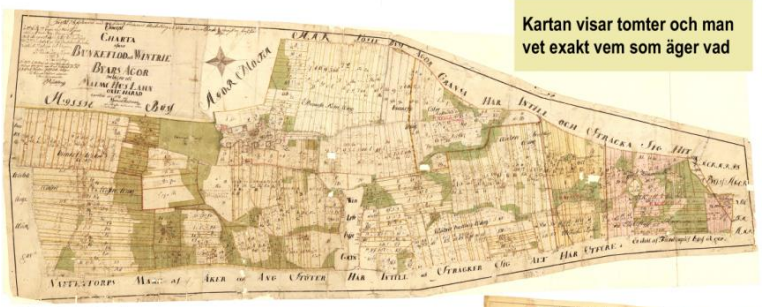

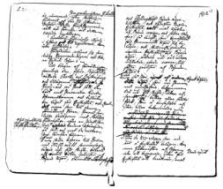

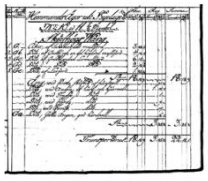

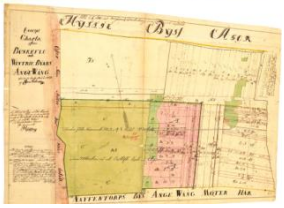

1941

Naffentorp och Vintrie

Farmor
Ester fyllde år
och
Barnbarn
Anders
grattar
med
blommor
År 1954

Naffentorp

NAFFENTORP 1944

Naffentorp är ett delområde i stadsdelen Limhamn-Bunkeflo, Malmö. Naffentorp ligger strax söder om Yttre ringvägen. Området är ännu inte bebyggt utan består av jordbruksmark. En stor del tillhör gårdarna Petersborg och Naffentorpsgården. 41 personer bor där.

Bynamnet är sammansatt av mansnamnet Nattfari, och -torp i betydelsen nybygge, utflyttarby, kolonisation. En äldre version av namnet är Natfarathorp. Namnet Nattfari förekommer bland annat i Landnámabok och på en sörmländsk runsten. Det tolkas som ett tillnamn, med betydelsen den som far ute om nätterna, ursprungligen antagligen förknippat med mytiska föreställningar i fornnordisk religion.

Naffentorpsgården ligger på söderslätt, strax söder om Malmö, inom ett område som definierats som riksintresse på grund av sin kulturmiljö. Den är en av tre gårdar som fått ligga kvar på samma plats efter enskiftet (1812). Arkeologiska undersökningar har visat att det inom byn finns en bebyggelsekontinuitet tillbaka till 1000-talet.

Sedan 1700-talet har gården i stora drag haft en ägarsläkt per århundrade. På 1700-talet ägdes den av så kallat ”utsocknes frälse”. Vid århundradets mitt gjordes den till en del av ett fideikommiss tillhörande släkten Bager. På 1800-talet blev gården skattegård, och både den agrara revolutionen och Malmö stads ekonomiska tillväxt speglas i dess utveckling. Kring sekelskiftet 18/1900 flyttade ytterligare en ny familj in, först som arrendatorer sedan som ägare. Dem kan man i sin tur följa bland annat genom 1930-talets ekonomiska kris, som de klarade genom att starta bageri, och avstyckningen och försäljningen av jordbruksmarken på 1960-talet.

Naffentorp

Ännu mer intressant för min släkt flyttade från St. Herrestad (Ystad) till Naffentorp och har senare varit boende inom kartans område Naffentorp. Familjen Jönsson (Farmor Ester föddes I Stora Herrestad 1899)

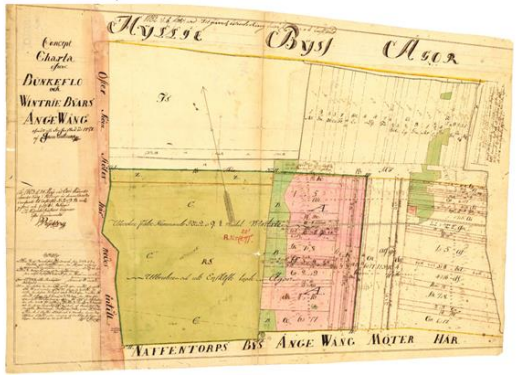

Enskiftet

Stigande priser och ökade efterfrågan på jordbruksprodukter kring sekelskiftet 17/1800 satte fart på förändringar inom jordbruket, som bland annat ledde till en övergång från självhushållning till marknadshushållning. En reform som kom att få extra stor betydelse för Malmöområdet var enskiftesförordningen som för Skåne utfärdades 1803. Syftet med enskiftet var att sammanföra varje gårds jord till en enhet, ett skifte, som skulle ligga i direkt anslutning till gården. Man ansåg att den gamla uppdelningen i en mängd smala tegar var alltför orationell. De nya reglerna innebar bland annat att ett fåtal bönder i en by som ville ha skifte kunde genomdriva detta, även om majoriteten inte ville. Man gav övertaget till dem som ville ha förändring, i förhållande till dem som ville ha kvar saker och ting som de var. Skiftena innebar en total förändring av landskapet under bara några få årtionden, särskilt på Skånes slätter, genom till exempel utflyttning av gårdar, reducerade byar, nya gränsdragningar, omläggning av vägnätet och uppodling av tidigare ängs- och betesmark. Eftersom varje gård skulle ligga inom sitt skifte splittrades de gamla bygemenskaperna upp. Enskilda bönder var inte längre bundna till kollektivets beslut när det gällde när och hur jordbruket skulle skötas, men de blev samtidigt helt utlämnade åt sig själv och sin förmåga. Skiftena betydde även en övergång från kollektivt till privat ägande genom att man även delade upp jord som tidigare varit allmänning. Genom att privat ägande blev mer vanligt blev det också möjligt för fler att belåna och sälja jord. Naturligtvis hade skiftesreformerna många förlorare, men totalt sett ledde det till ökad produktion och lade grunden för fortsatt modernisering.

Naffentorp

Ännu mer intressant för min släkt flyttade från St. Herrestad (Ystad) till Naffentorp och har senare varit boende inom kartans område Naffentorp. Familjen Jönsson (Farmor Ester föddes I Stora Herrestad 1899)

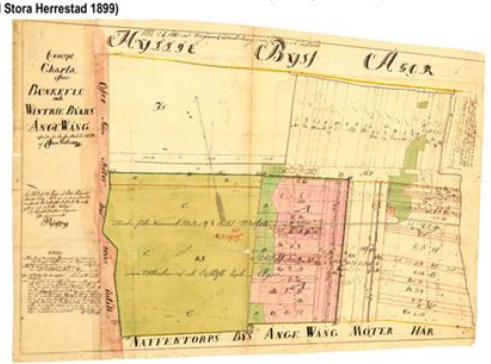

Bakgrunden till Anders Hanssons nyvunna förmögenhet Anders Hansson (1798–1846) som tog över Naffentorpsgården 1820 verkar till att börja med ha haft en ganska god start. Hans far hade utan tvekan gått ur enskiftesförhandlingarna som en vinnare, och Boel som blev hans hustru kom även hon från en ganska välbärgad familj. Det är också mycket möjligt att han fått chans att förbereda sig för att ta över gården genom studier, men detta har ännu inte kunnat utredas. Enskiftesförhandlingar tog lång tid och innebar mycket mätande och debatterande, men i Naffentorp var det alltså klart kring 1812. På söderslätt ledde skiftena till en stor produktionsökning av spannmål, och trots att befolkningsmängden samtidigt ökade, blev resultatet ändå ett överskott i de nyskiftade områdena, som kunde säljas. Sannolikt är det här grunden för familjens förbättrade ekonomi läggs.

Perioden 1820–1845 kallas i Malmö Stads Historia för spannmåls- och brännvinsepoken. Under denna tid dominerades utförseln från Malmö helt av dessa två varugrupper. Spannmålshandeln var den ojämförligt största inkomstkällan för stadens köpmän, och blev också den viktigaste drivkraften för stadens snabba ekonomiska expansion. Det viktigaste sädeslaget var korn, som utgjorde 60–75 % av den årliga utförseln, och därefter råg, som utgjorde ca 20 %. På grund av tidens dåliga transportmöjligheter räknar man med att spannmålshandlarnas uppköpsområden varit relativt små, sannolikt inte mer än 3 mil från staden.

Spannmåls-produkter

1820-1845 Malmö

Brännvins-epoken

NAFFENTORP 1944
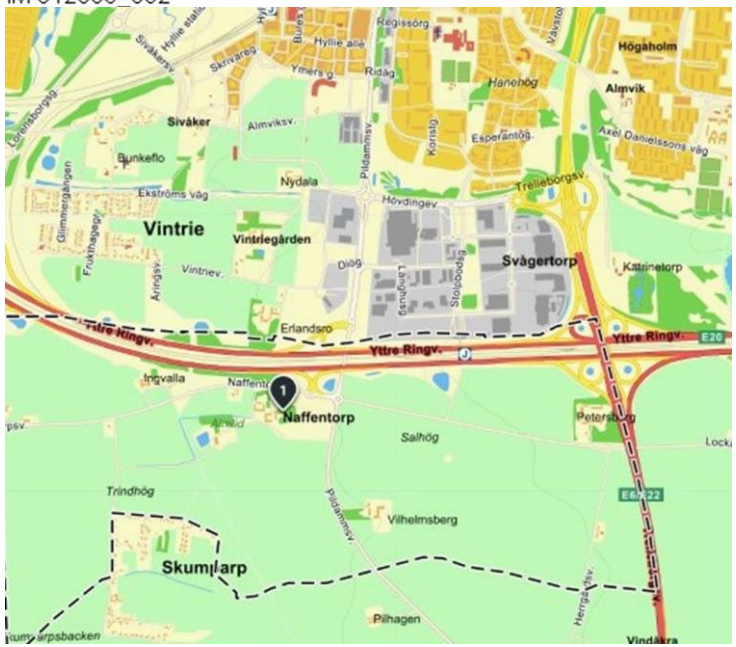
Farmor Ester
Född 1899
Bodde i
Naffentorp